

+ Pomhaj Bóh

Časopis ewangelskich Serbow

Budyšin, apryl 1989

4. čisło · ISSN 0032-4132 · Lětnik 39

Bože slowo za nas

Chwalene budź Bože mjeno wot wěčnosti do wěčnosti, přetož wón ma mudrosć a moc Dan. 2,20

„Hdyž Bóh woprawdže je, čehodla je wón jej zahyněć dał, maćeri třoch dźeći a młodej mandželskej?“ Takle prašeje so 36lětna žona, hdyž zhoni wo smjertnym njezbožu swojeje koleginy. Zawěsće njeje so wona jenička takle prašala.

Tysacy so prašeja: „Hdyž Bóh woprawdže je, čehodla wón potom...?“ Čehodla připušći Bóh telko njeprawa na tutej zemi, čehodla wón dowoli, zo zaničuja zemjerženja a powodženja tysacy čłowjekow, čehodla dyrbi telko dźeći, kotraž runje nastupja swój žiwjenski puć, zawutlić w nječłowjeskej nuzy? Tute prašenja su tak stare kaž čłowjestwo same: „Čehodla?“ Hižo w Swjatym pismje namakamy skóržbu: „Rozmyslowach wo tym, hač bych to móhl zapijec, ale bě mi to přećečko“ (Ps. 73,16). Hdze wostanje Boža moc a jeho mudrosć?

Njenamakamy wěsće žanu spěšnu wotmołwu. Njesměmy drje wšitke horjo a wšitke čerpjenja, kotraž ludžo sej mjezsobu načinja, Bohu připisać. Ale zwostanje tola dosć potajnstwow w našim žiwjenju. Štóž chce započec zapijec Božu moc a mudrosć, dyrbi zhladować na Jězusa. Jemu so njedosta žaneje wotmołwy, hdyž so w zahrodze Gethsemane modleše: „Mój Wótče, je-li móžno, njech tuťon keluch na mni nimo dze.“ Jemu běše tehdy tež hakle něšto přez 30 lět. Tež wón chcešy žywy być. Hdze je tam wostała Boža moc? Jězus pak měješe dowěru, zo je Bóh tež potom pola njeho, hdyž wón ničo wot njeho nječuje. Wón wěděše, zo Bóh tež potom mudrje jedna, hdyž my to za hluposć abo njerozum mamy. A Jězus so njeje zjebał: Bóh je Jězus za mrtwych zbudził a jeho k sebi wzał jako přenjeho ze wšěch. Štóž pyta za wotmołwu na swoje prašenja „čehodla“, tón dyrbi so z Jězusom zaběrać. Wot njeho móžemy wuknyć, zo njeje Bóh Boža moc a mudrosć to, štož sej my pod tym předstajimy. Boža moc wuzwoli sej puć přez čłowjesku slabosć, a Boža mudrosć začisnje to, štož my za mudre mamy. Najjasnišo je to w Swjatym pismje wuprajil japoštoł Pawoł: „Mudrosć tutoho swěta je njemudrosć pola Boha“ a „Boža moc je w slabych mócna“.

Před nami steji nadawk, so zažiwić do logiki Božeje mocy a mudrosće. Njeje to jednorje a njeponědže to wot dženša na jutře. Ani toho sej njemóžemy wěsći być, zo so nam wšitke prašenja wotmołwja. Snadž pak, zo rosćemy we wěrje, zo móžemy tež w čezkich chwilach prajić: „Chwalene budź Bože mjeno wot wěčnosti do wěčnosti, přetož wón ma mudrosć a moc.“

Jan Malink

Chwalene budź
Bože mjeno wot
wěčnosti do wěčnosti/
přetož wón ma
mudrosć a moc.

Rys. Nall

W portretu: Jan Rawp-Raupp

Koncert z wuběrkom jeho kompozicijow

Koncert z jenož nowej hudźbu je w Budyšinje zředka. Wotpowědnje tež njebě připoslucharstwo, kiž bě kónc januara do NSLDz přišło, přebohate. Nowej hudźbje přiwisuje přeco hišće porok něčeho ekskluziwneho. Zwučenosće sluchanja orientuja so přeco hišće na barokowu hudźbu. Tuž běchu znajerjo a lubowarjo serbskeje hudźby přišli, zo bychu na wubranu hudźbu znateho serbskeho hudźbného wědomostnika a komponista Jana Rawpa sluchali. Štóž je so jónu do serbskich spěwow a rejow zanurił, njeje so tuťon wječor čezko měł, Rawpowa hudźbu slědować. Wyše toho poskići so každemu hosćeji programowy zešiwk z nadrobnym zawodom do každého jednotliwego krucha.

Při wšěch kompozicijach začuwaše připosluchar lubosć komponista k swojemu ludaj. Wona dopominaše mje na česku hudźbu 19. lětstotka – nětcole jenož zadržasć do harmoniskeje drasty našeho wěka. Jeli ma „Slowjanska reja“ (1947) hišće dosć přirodny charakter, klinča pozdžiše dźěla (nastate mjez 1964 a 1970) subtilniše, husto tež bóle wobknježene a elegiske. K tomu njeprinošuja jenož čezkotne melodijske (w nich jewja so stawizny serbskeho luda!), ale tež wašnje komponowanja. Jako orchestralny wjeršk začuwach wobě dźěle z violin-solom (zahratej wot Ulfa Daunerta z Berlina). Rawp pisa tu hudźbu, kiž nući do přemyslowanja. Wona ma rozpominacu powabnosć a wotblyšćuje cyle wěsće sprawnje to, štož komponist hluboko začuwa. W tej měrje wotpowědowaše „portretowy koncert“ dospołnje swojemu mjenu. Připosluchar namołwja so z tutej hudźbu, wo swojim portretu přemyslować, kak sebje samoho widži a jón na někajkežkuli wumělske wašnje zwuraznić móže.

Nimo orchestrowych kruchow poskičichu so tež komornohudźbne dźěla: precizne skomponowanja Kita Lorenco-

wych basnjow, kiž zaspěwaštaj Beata Köhler (sopran) a Pawoł Sołta (bariton), přewodžanaj wot Liany Bertók (klawěr). Wosebje wot sopranistki žadaše so techniska dokonjanosć, nadawk, kiž Beate Köhler na wulkotnje werserowane wašnje spjelnj. Tute spěwy su małe, powabliwe basniske a kompoziciske mišterstwa, kiž sej zasłuža přijimanje do znateho a woblubowaneho repertoira komorneje hudźby.

Bohužel njeprědstaji so jedne dźělo, kiž bě so w programowym zešiwku připowědžilo, a to „Kokot“. Dołhosć programa wěsće za to přičina njebě. Tak pobrachowaše mjenujcy časowy člonk mjez powojnskej hudźbu a hudźbu 70. lět w žiwjenskim portretu komponista. Hač njeje skerje orchester někotre problemy z nastudowanjom Rawpowych dźělow měł? Scyla mějach začić, zo měješe orchester čezje, kompozicije někak eksaktnje zahrać (dirigent: Hubert Kross). Wo wuzrawjenym hudźenju bě mało pytný, njerěčo ani wo tym, zo by orchester připoslucharstwo na muzikantske wašnje zahorił.

Wjeselach so na kóncu koncerta: Komponist bě přítomny a předstaji so ze swojim skromnym wašnjom připoslucharstwu. Jemu předewšěm džak, kiž nam dožiwenje připosluhanja tutoho wječora zmóžni.

Rüdiger Laue

Kusk ze stawiznow

Serbski cyrkwinski džen 1989 budže so, da-li Bóh, w Rakecach wotměwać. Tuž chcu něšto ze zařidženosće našeje wsy zdźělić. Knjez Kliemand namaka scěhowacu rozprawu swójeho dźěda:

„Na dnju 7. oktobra 1856 běše rjany čoply džen. Připódnju poča raňši wěttik poduwać, kotryž so popódnju w druhej hodžinje do sylneho wětra přewobroći. Runje w tutym času Boži woheń w našej wsy wudyri, kotryž cyłu srjedźnu wjes wot raňšeje hač do wječorneje strony do procha a popjeła přewobroći. Wobzy wobsedzerjo běchu w nazymje bjez wobydlenja, bjez cyroby a picy za skót, a ničo njeměješe zawěšćene, kaž to nětke wašnje je. Sywy

njběchu hišće wobstarane. Tuž so smilne wutroby namakachu, kotrež rožku k wusywej darichu abo požichu. Wobsedźer Rakečanskeho ryčerkubla knjz kralowski komornik z Rabenau a jeho knjeni mandželska staj wjace dnjow wjele wotalenych z jědžu kaž tež z picu za skót wobstaraloj. Ja sym tež widzał, kak so tón woheń spěšnje rozšěrješe, něhdze za jednu hodžinu běchu wšitke wobsedźenstwa w płomjenju, a tón wbohi skót, kotryž w tych palacych statokach běše, spłóšeny a ze wsy wuhnaty, běžeše wujo a rujo na pola a łuki na poľnocnu stronu wsy, hdžež wjacore pola kolija, rěpy a kała zniči. Žadyn čłowjek so wo skót nje-staraše, chiba wječor, hdyž kóždy swój skót pytać poča.

Ja sym cyle popoľdnjo z našim skotom na polu był, doniž nas skónčnje

naša džowka pytać njeprjindže. Tak sym potom ze skotom do wsy přišoľ. Popoľdnju při tutym woheńju widžach tež kwasarjow do wsy jěć, kotřiž chcychu k wěrowanju do Božeho doma. Kak su woni to docpěli, to njewěm. Ale kaž sym wot staršich ludži nazhonił, je runje Boži dom w najwjetšim straše stał. Woknowe škleńcy wot hěcy so pukachu a dele padachu. Tež křiže na pohrjebnišću so palachu, tohorunja trawnik.

Tehdy su so 36 statokow wotalili, zwjetša burske.“

Tuto pismo je napisal Handrij Kliemand w Rakecach. Wón je tež 50 lět cyrkwinski předstejicer był a tež cyrkwinski ličbowar 10 do 12 lět.

Poslednej sadže je k rozprawje jeho syn pozdžišo připisał, Handrij Kliemand bě někak 12 lět stary, hdyž tutón woheń dožiwi. M. H.

Přispomnjenko

Kaž je drje Wam wšitkim znate, je so w poslednim času mjez ewangelskimi Serbami w Delnjej Lužicy wjele stało. „Pomhaj Bóh“ je wo tym rozprawjał, zo wotměwaja so po lětdžesatkach zaso přenje serbske Bože služby a zo je so wuběrk za serbske kemše w Delnjej Lužicy wutworil. My so nad wozrodženjom serbskeho ewangelskeho džěła sobu wjeselimy a chcemy je po našich možnosćach sobu podpěrować. Tohodla smy tež rady do toho zwolili, dwójce za lěto, a to w aprylu a oktobru, do našeho hornjoserbskeho „Pomhaj Bóh“ delnjoserbsku přilohu „Pomagaj Bog“ přidać. Myslu sebi, zo je to tež po bibliskej prikazni, zo mamy jedyn druhemu pomhać z tym, štož je nam wot Boha date. Wšak steji w 1. lisće Pětra na 4. stawje: „Služće jedyn druhemu, kóždy z tym darom, kiž je dostał.“ Snažno tež pospytaće, to abo tamne z delnjoserbskeje přilohi čitać, a pytnjeće, zo něštožkuli tola zrozumiće. S. Albert

Za naše džěci

Bréza,
17. 3. 1989

Luba Andrea!

Ze swojeje jězby do Zapadneje Němskeje sćelu Ci lube postrowy. Njespodziwaš so nad mjenom wjeski horjeka: Bréza? Poprawom rěka wjes, w kotrež sym, Breese, dokelž pak sym tu w serbskim kraju, myslu, zo drje to Bréza rěka. W Zapadneje Němskej w serbskim kraju? Cyle prawje! Chibazo je lěpje prajeć: w słowjanskim kraju.

Pohladaj do atlasa: Sym tam, hdžež wyše Salzwedel a pola Wittenberge Zapadna Němska wulki nós do našeje Mecklenburgskeje tyka. Tutón nós mjenuje so „Hannoverski Wendland“. A mjenuje so tak, dokelž tu doľho hišće, hdyž bě wšón kraj dokoławokoło hižo dawno němski, Słowjenjo bydlachu. Njběchu to Serbja, ale rěkach Drjewjenjo. Rozumiš? Drjewjenjo = drjewo, ludžo, kiž w drjewje, to rěka, w lěsu bydlachu.

Škoda, zo tu džensa nihtó wjace drjewjansku rěč njerěči. Hewak bych hnydom raz serbsce z nimi rěčała. Bych tola wěipna byla, hač bych moju serbsku rěč a hač bych ja jich drjewjansku rěč rozumiła. Trochu so rozumili bychmy, sej myslu, dokelž sym tu w muzeyu čitała, zo rěkaše „mój“ = „müj“ a „Dobry džěn“ = „Dübre dan“. To bych jako Serbowka zawěsće hišće wjac z jich rěče rozumiła. Bohužel tajki rěčny pospyt činić njemóžu, dokelž je

drjewjanska rěč hižo před wjac hač 200 lětami wotemrěła. Džensa rěča tu němsce, ale na mjenach wjeskow a ludži je hišće pytný, zo bě to raz słowjanski kraj.

Připoľožu Ci foto z holcomaj w narodnej drasće, kajkuž su ju tu w drjewjanskim kraju nosyli. Njeměniš tež, zo je podobna na naše serbske drasty? Doľhe sukny z doľhimi falemi, běle bluzy z cankami na rukawje, pisane rubiško wokoło šije a kapička ze seklatym bantom. Mje znajmjeńša drasta hnydom na naš Serbow dopomina.

Džensa w tutej drasće hižo nihtó njechodži, jenož na swjedženjach a na wustupach kulturnych skupin je hišće widěć.

A hišće něšto dyrbyju Ci naspomnić, prjedy hač skónču: Wjeski su tu cyle wosebite, su cyle kulojte natwarjene. Wosrjedž kóždeje wjeski je mała nawjes, a dokoławokoło steja domy kaž w kruhu. A domy hakle! Su wulke, šeroke a tykowane jedyn kaž druhu a wšě maja město chěžnych duri wulke wrota kaž pola nas bróznje. Na wobrazu dwaj tajkej domaj trochu widžiš. Bjez džywa, zo při tajkich wosebitosćach so lěto wot lěta wjace turistow do wsw wala. Wjele z tych rjanych burskich statokow su so hižo na dowolowe domy přetwarili.

Wjace bych Ci móhla hišće z „Hannoverskeho Wendlanda“ powědać, to nachwatam, hdyž zaso doma sym. Džensa Če z kraja Drjewjanow lubje strowi

Twoja četa a kmótra

Borbora

Štó to wě?

Tojšto prawych dopisow smy dostali na naše januarske hódančko. Na nich měješe stać: TROCH KRALOW. Jako dobyčerka myta je so wulosowala Katharina Herrmannec z Rakec. Klětu w januarje čaka dalje myto na swogeho dobyčerja, hdyž budžemy so was znowa prašeć: Štó to wě. T. M.

Mudrosć starych Serbow Staroba je wobuza

My stari njejsmy wšitcy stare wobuzy, byrnjež smy wšitcy w tych lětach, wo kotrychž w bibliji steji, zo so nam njespodobaja. Jedyn njese brěmjo staroby zlochka a druhu skoržo a plakajo. Wy młodži, mějće scěrpnosć z nami, hdyž stonamy. Naše mocy su woslabnyle. Přeco zaso so na to abo tamne džěło zmužimy a potom tam stejo jachlimy, a nam so praji: „Da by tola wostajil. Wšako wěš, zo wjac njemóžeš.“ Tole słowo so nam njelubi. Wšudžom je wjele džěła, a my chcemy rady pomhać.

Naš pomjatki je popuščil. Mje so za mjenom prašeja. Ja wěm, wón bydli

tam a tam. Hdyž do wsy přinđžeš, hnydom přenja chěža naprawo. Jeho žena je jedna rodžena Šindlerec z Budyšina. Jeho mać so z našej maćerju zna-ješe, dokelž stej hromadze na paćerje chodžiloj. Na wšo so dopominam, jenož nic na jeho mjeno. Njeje to woprawdže wobužna wěc?

Wjele starych so boji dalšich lět. Što budže so wo nas starać, hdyž z nami na mrče pónđže. Naša mać a naš nan staj so swěru starałoj wo dźěda a wowku. W nocy a wodnjo běše něchtó w bliskosći stareho bėdneho. Naši młodži njebudža nas wothladać móc. Kak dyrbjeli to činić? Kóždy ma swoje dźěło. To dyrbymy strózbje widžeć a so zahe dosć přizjewić w domje za starych.

My stari wisamy na starym. Nětko nóchcu wam rozpowědać, što wšo so mi dźensa njelubi. Wy byšće so na mnje hněwali, zo sym tajki wobužny starc, kiž nechce to nowe připónać a so stajnje rudži wo to, štož je nimo a dawno wotbyte. Młodži njeznaju wjace serbske burstwo a nas njerozumja, hdyž zrudni hladamy na rozpadace burske statoki. Njeprajće mi, zo stare časy tež w wšem zlotě njeběchu. To sam dosć derje wěm.

Přeco zaso su w našich swójbach

rozkory dla skaženosće a bjezbóžnosće džensnišeje młodžiny. Tež grjekscy spisowaćeljo dawno do Chrystusoweho naroda so hižom tehdom ze samsnymi myslemi na swój młody lud hóršachu. Stajnje drje su stari mjenjenja, zo běchu woni w młodych lětach přistojniši, pócíwiši a pobožniši, zo mějachu hišće swoje ideale. My nimamy přičinu, so svojich młodych lět hordzić. Nam pak je styskno, hdyž wobkedžubjemy młodosnych. Woni njewědža, što pócíwosć je, ani słowo njeznaja. Hólcy a holcy sebi zahe a bjez wobmyslenja intimnosće popřewaja. Naše zemske žiwjenje je tak wjele hódne kaž ma wjeselow. Tak su nawukli wot staršeje generacije.

Čłowjek je tak stary kaž so čuje. Z tym so stari hustodosć mjez sobu tróštujaja — wobeňhaja. Hdyž běchmy my młodži, bě za nas 70lětny „smjerć stary“. Nětkle smy my w tutěj starobje. Spominajmy na swoje młode rěče! Njedajmy so zamyslić: Čłowjek je tak stary, kaž to krčenske wopismo dopokaza.

My stari stejimy před wrotami wěčnosti. Wjeselmy so, zo bórže zastupimy do krasneho swěta, hdžež budže wša slabosć a wšón hrěch wot nas wzaty.

Gerhard Wirth

Hodžijski farar Jan Křižan w léce 1908

lezniskim nasypje džery wurywać a hdyž na džědowe prašenje wotmołwihu, zo maja so tam telegrafowe sčězory postajić.

Džěd měješe pozdaću mje wosebje rady. Starše džěci běchu jemu hižo wurostli a młodše běchu jemu hišće přemałe. Tak husto kaž prošach, traseše mi krušwy z našeho dobrego muskatelleroweho štoma při domje. Jónu, hdyž tež zaso raz k štomej přistupichmoj, sedžeše mój starši bratr Korla hižo horjeka. Wón měješe spěšnje dele přińć. Tón pak radšo, zo njeby džědej pod ruku přišoł, wyše a wyše zalže. Tehdy drje njejsmój trasoł. By drje so móhl lochce Korla sobu dele strāsć, hačrunjež móžeše wón wuběrnye lazyć.

Zo mje džěd tak rady měješe, dyrbjach jónu nimale ze žiwjenjom zaplaćić. Moji starši bratra mějachu dwoje sanje ze železnymi šěnamy. Sanje hodžachu so jara derje wodzić. Mějachmy rjane małe sankowanišćo na hórce mjez domskim a hatom. Wječor kidachmy wodu na hórku, a nazajtra so derje po njej sankowaše. Ja pak sanje njemějach, a starši bratra mi swoje njedachu. Džěd, kiž wusteješe so jara wušiknje domjace a hospodarske graty porjedzić, džěše na to do města, kupi blachowy bant a natwari mi sanki. Jara hordy wzach swoje sanje a džěch na sankowanišćo. Z blachowym bantom wobbite sanje pak so na lodže docyla wodzić njedachu. Spěšnje jědžech hórku dele, zhubich móc nad sanjemi a za jědžech na hat, runje na městno, hdžež bě wón najhlubši. Čeňki lód so přelama, a bych so wěsće zatepil, hdyž njebyštaj mje staršej bratraj Wilhelm a Korla wučahnytoj. Nowe sanje wužiwachu so jenož hišće zředka.

Nan měješe stajnje džěło a bě wězo jara zředka we jstwe, jenož w zymje njebě telko džěla, tola potom měješe so wšelake wuporjedzić a podobnje. Tež mać njebě ani wokomika bjez zaběry. Měješe swoje džěło w hródzi, w kuchni a popołdnju płaťaše, wona tež wšě naše drasty sama žehleše. W lécu mać w zahrodce plěješe a kopaše a w přních lětach mojeho džěcatstwa wona do kała a do rěpy do łopjenow chodžeše. Sobotu běštaj staršej w Budyšinje, nan, zo by žito předawał a wšelake wobstarał, mać, zo by předawała butru, w zymje tež kisykał a druhdy tež jeja a młode hoľbje. přef. T. M.

Jan Pawoł Křižan - 3 mojeho žiwjenja

(2)

Nan našeje maćerje, Handrij Panach, bě srjedžneje wulkosće a stabuški, jeho žena mała a chětro tołsta, nan našeho nana drje njebě jara wulki, za to pak sylny a jara strowy. Na čole bě jemu kula, wulka kaž worjeh, wurostla. Wón měješe dolhe šědžiwe włosy, kotraž z wulkim kulojnym česakom hromadze džeržeše, a chodžeše stajnje w dolhich, hać ke kolenomaj sahacych škórnych kemši. Hdyž bě zyma abo hdyž zo deščika džěše, nošeše swój čežki, z módreho sukna zešity kabat. Wón bě jara pobožny, chodžeše kóždy njedželu na dopołdniše kemše, wosta tam stajnje hišće k připołdnišemu předowanju, kotraž so w dwanaćich započa, a nawróci so hagle wokoło dwěmaj domoj. Ani najhubjenše wjedro jeho njewottraši. Jónu njedželu bě so telko dešća našlo, zo bě nimale wša nawjes pod wodu. Tehdy wza sej džěd desku, połoži ju přez najbóle přepławjene městna a džěše njehladajcy wšeho kemši. Jako bě wón hišće hospodar na kuble, běchu so w našim domje štundarjo zhromadžowali, a džěd bě so tež we wokolinje na štundarskich pobožnosćach wobdžělił. Wob léto chodžeše wón štyri kroc tež do Małeho Wjelkowa na kemše bratrowske wosady. Dopomnju so hišće na cokorowe bracle, kiž by nam stajnje wottam sobu přinjesl. Wječor džěše husto kěrluš spěwajo do swojeje komorki, a my w pódłanskej komorje potom slyšachmy, kak so na kolenomaj klečo wótre modli.

Trojce wob džen so wšitcy, swójbni a celedž, do jědže a po jědži zhromadnje wokoło blida stejto wótre modlachmy. Stajnje wotroček zakantori, wón bě takrjec nawjedowar modlenja. Jeli wotroček tu njebě, zakantori nan. Bě to w dalokej měrje tasama modlitwa, kotraž je so pozdžišo jako z Křižanec doma w Přišecach pochadžaca do „Domjaceho wołtarja“ přiwzala. Druhdy so sta, zo jedna ze služowneju hišće w kuchni džělaše, hdyž běchmy so wšitcy

hižo k modlenju zestupali. Potom by džěd z raznymi słowami po nju šoł a holcy rjekl: Stož so modlić njehca, tón tež jěšć njesmě. Docyla hladaše džěd jara na porjad. Na jednom „Landtagu“ přińdže naš nowy wotroček chětro napity domoj a hordžeše so potom při jědži hišće, zo je w swojej pjanosći měcu zhubił. Džěd pak na njeho wujědže, zo so tajke něšto za wotročka njesluša a zo měł so hańbować. Mi bě žel, zo tajke słowa rěčeše. Wotroček pak womjelkny a džěše bórže do swojeje komorki. Wón bě cyłe léto porjadny džělaćer.

Njemóžu so dopomnić, zo by džěd hdy chory był. Hdyž rěčeše wo wójnje 1813, tak wuchwalowaše kruty porjad Prusow: Radšo Bramborskich jako nje- přecela hać Čecharja jako přecela! Tež wo Kozakach a Rusach wón jenož dobre rěčeše. Woni bychu kóždy kroc, hdyž sej něšto k jědži žadachu abo bjerjechu, dobroćiwje přistajili: „Handrij plaći“, t. r. „car Aleksander zaplaći“. Jónu, hdyž běchu so kruwy w hródzi wottorhnyli, su přišli do jstwy: „Widlo bodlo!“ a potom běchu pomhali skót zaso přiwjazac.

Moje dopomnjeće njesaha wjele dale hać do mojeho šesteho žiwjenskeho lěta. Widžu drje hišće, kak so starši bratr Korla, po tym zo bě přeni kroc w šuli pobyl, z titu a ruku w ruce z maćerju wottam nawróci, a kak běch jako pječlětny jimaj napřečo běžal hać tam, hdžež je nětko dwórnišćo w Ratarjecach. Dopomnju so tež hišće jara derje na džen, hdyž sam do šule zastupich a kak kantor Pjekar moju titu z wulkeho korba wučahny a ju mi přepoda. To pak je tež nimale wšitko.

Wjele mojich dopomnjekow su zwjazane z džědom. Jara derje hišće wěm, kak je mje přeni raz do cyrkwy sobu wzał a kak sym so tam spodžiwal nad jeje wulkosću. Bě drje to na jedyn z tak mjenowaných polswjatých dnjow. Snadž bě to tež samsny džen, hdyž widžachmoj na dopuču džělaćerjow při že-

Třělany

Te běchu něhdy mała serbska wjeska blisku Budyšina k poľdnju. Wobstajachu z 5 wjetšich a 3 mjeńšich burskich statokow. Džensa su Třělany džěl města. Nětk wšak někotryzkuli ani wědźec njebudže, hdže ma Třělany pytać. Hdyž přinđžeš z čahom do Budyšina a wustupiš z dwórnišća, wobroč so hnydom naprawo. Po Dr.-Pětra-Jordanowej dōndžeš runu smuhu k Třělanskim burskim statokam. Rjane serbske mjeno, kotrež su Němcy přewzali (Strehla), ma wězo něšto činić ze słowom „třeľeć“. Su wobydlerjo tuteje wsy měli Budyšin škitać přećiwu njepracelam z juha? Abo su tam třeľby džělali?

Posledni Třělanski wjesnjanosta bě hač do leta 1913 serbski bur Pawoł Křižan (Zieschank), Čornobohska 12. Domske tutoho statoka je najstarše twarjenje w Třělana. Wšitke druhe domske běchu so w napoleonskich wōjnach 1813 wotpalile. Mjez ludom so powěda, zo chcychu francoscy wojacy Křižanec domske zwottorhać, zo bychu sej z njeho palne drjewo dobyli. Tutōm dom běše tehdom hišće dosć nowy – hakle 8 lět stary. Kamjeń nad durjemi praji, zo su dom w lěće 1805 natwarili. Hdyž bě wōjsko z wotkryćom třěchi započalo, přinđže přikaz, zo dyrbi hnydom dale čahnyć.

Křižanec statok je džensa hišće w serbskich rukach. Na swōjbny wobrazu z leta 1938 widziš hospodarja Pawoła Křižana a jeho mandželsku Bertu rodženu Křižanec (Zieschang) z Wuric a jeho bratrow Maksa, skōtného lěkarja z Wilsdruffa, a Korlu, zahrodnika w Třělana, kotryž swoje wuběrne naliki njesćeľeše jenož daloko po němskim

kraju, ale tež do Italskeje a Holland-skeje.

Serbski zahrodnik wikowaše z dalokim wukrajom

Dale widziš na swōjbny wobrazu diakonisu Lejnu Křižanec (Zieschank) (1864–1943) z Budestec. Wona běše lětdžesatki doľho misionarka w Palestinje a je tam w arabskej řeči Jězusa Chrystusa připowědała.

K tomu krōtku stawizničku, zo bychmy zaso raz poznali, kak mały swět je: Hdyž běch před krōtkimi lětami pola swōjeho wōjskeho towarša w nawjěčornej Němskej, mi tam jeho mandželska powědaše ze swōjich mōldych lět, zo bě jejny nan z misionarom Karmelskeho misionstwa w Palestinje. Tuž so jeje woprašach, hač je snano znała sotru Lejnu Křižanec, kotraž bě z mojeje domizny. „Haj, derje so na nju dopominam. Jako čisće małe džěćo běch ja w powōjskich nuzach 1918 na kōse a kožu wuhlōdnjena. Sotra Lejna hladajo na mnje wbohe žatko praješe mojimaj staršimaj, zo je moja smjerc blisko. Ja pak njejsym wumrěła. Samsny džěń hišće přinđžechu jendželscy wojacy do našeho domu. Jim běše maľeho džěsća tak žel, zo so hnydom postarachu wo mľoko a dalšu cyrbu za mnje.“ Moja hosćicelka mi dale powědaše, kak je sebi jeje nan, misionar Heinrich, diakonisu Lejnu Křižanec wulce wažil jako swěrnú pomocnicu.

Serbska diakonisa je jako misionarka w Palestinje skutkowała

Wrōčo ke Křižanec swōjbny wobraze z leta 1938. Na nim poznaješ tež kantora Hanku z Wjelećina. Jeho žona

běše rodžena Křižanec, sotra diakonisy Lejny Křižanec. Kantor Hanka bě wokoło 1. swětoweje wōjny wuznamny spēwar na serbskich spēwnych koncer-tach.

Na Třělanskim wicežnym kuble, Čornobohska 3, narodži so 1803 Jan Wićaz (Lehmann), kotryž přinđže jako 24lětny za diakonusa do Njeswaćidla a 3 lěta pozdžišo do Wjelećina, hdyž je potom 45 lět doľho za fararja byl. Tutōn Jan Wićaz bě wulki džěd Minakalskeho fararja Henrika Bamža (1915–1957). Z tutoho samsneho statoka pochadžeše ekonomiski rada Otto Klahre, najenk Přiwćanskeho ryćerkubla. Hdyž běch ja krōtko do 2. swětoweje wōjny za wikara w Budyšinku, wōn rady ze mnu serbski řečeše. Za swōjich robočanow płaćeše wōn Pomhaj Bōh. Hdyž po Čornobohskej dele džěš, dohladaš so na lěwym boku wyše wrotow do Šreberowych zahradkow napisma „Klahre Siedlung“. Měnjeny je naš serbski Klahre.

Wobsedžer burskeho statoka Čornobohska 6 bě hač do 1945 Herrmann. Do přećelstwa tuteje swōjby sľušeše nam znaty předsyda Maćicy Serbskeje justicny rada dr. Herrmann a tež sanitetny rada dr. Herrmann. W Herrmannec domje staj wumrěľoj fararjec mandželskaj Handrikec z Malešec, kotrejuž džowka bě so na bura Herrmanna do Třělana wudała.

Z Biesoldec kubla, Lubinska 2, je wušla mać lěkarja dra. Mierscha w Pančicach.

Wjele serbskeje inteligency je so narodžilo w nadobnych burskich swōjbach. Skoro je na času, zo spominamy z džakownosću a z česćownosću na swōjich burskich prjedownikow, tež na serbskich wulkoburow. Gerhard Wirth

Porjedženka

We februariskim čisle našeho „Pomhaj Bōh“ steji na třećej stronje w přinošku „Kermuša w Bukecach“ znate hrono „Ja pak a mōj dom chcemoj Knjezej sľužić“ jako **Jězusowe slowo**. Kōždy, kiž bibliju znaje, wě, zo je to slowo z erta Jozuy, nasľědnika Mōjzasoweho. Wōn je to wuprajil na kōncu swōjeho žiwjenja na Krajnym sejmje w Sichejme, hdžež je prosyl israelski lud wo jasne rozsudjenje. Nabožinsce hišće njebě wšo tak wujasnjene. A wōn ludje praji, zo može sebi wuzwolić, komu chce sľužić, nowym abo starym při-bōjskim boham abo Jahwje. A jako wosobinske wuznaće doda: „Ja pak a mōj dom chcemoj Knjezej sľužić.“ Někotry snano tež z našich rjadow je tute **Jozuowe slowo** sobu dostal jako wěrowanske hrono na puć žiwjenja.

G. L.

POWĚŠĆE

Lejno. Srjedź decembra wuľama so w Lejnom, wokrjes Wojerecy, na nawjěčornej stronje cyrkwinska wěža. Nastaj džera, sydrom metrow wysoka, wot srjedzōwěkowskeho podtwara sem, kiž ma wjacje hač meter toľstu murju z pōlnych kamjenjow. Tuta džera wohrožuje cyľu wěžu. Přenje zawěsćenje dokonješe wosada. Nětk zasadžu so ewangelski konsistorij w Zhorjelcu za spēšne wobnowjenje wěže, zo by so tuta za Zhorjelski cyrkwinski wobwod typiska wjesna cyrkwička zdžeržala. (ena)

Farar Neumann k tomu pisa:

Što je to do běhanja a lětanja a jednanja dla našeje zdžěla spadaneje cyrk-

Njedžetu, 21. meje 1989

BUSOWA JĚZBA

do Wōslinka, Wojerec a Zľeho Komorowa

Wotjězd: w 7.00 hodž. w Schillerowych zelenišćach w Budyšinje

Nawrōt: wokoło 19.30 hodž.

Štož ma lošt sobu jěć, može so pola kn. sup. na w. Wirtha, Budyšin, Čornobohska 12 (tel. Budyšin 4 77 88) wobhonić, hač su hišće městna swobodne.

wineje wěže w Lejnom (wokr. Wojerecy). Bohu budž džak, zo pōsta ludži do domu, kotřiž nas w tutej naležnosći – zawěsćenje a wobnowjenje – podpěruja. Wot wosadneho twarskeho inženjera hač k profesorej na TU, wot twarskich inženjerow statneho twarskeho zarjada a wokrjesneho twarskeho direktora ze sobudželaćerjami a zastupnikami cyrkwinskeho twarskeho zarjada běchu wšitcy z wutrobu při wěcy w starosći, historiski twar wuchwać.

Přeprašujemy

2. 4. 1989 – 1. njedžela po jutrach

8.30 hodž. kemše w Minakale (Feustel)

10.00 hodž. kemše w Budyšinje na Michalskej (Albert)

11.25 hodž. delnjoserbska nutrnosć w rozħłosu

14.00 hodž. kemše z Božim wotkazanjom w Budestecach (Albert)

9. 4. 1989 – 2. njedžela po jutrach

10.00 hodž. kemše z Božim wotkazanjom w Hodžiju (G. Lazar)

16. 4. 1989 – 3. njedžela po jutrach

8.30 hodž. kemše w Hrodzišću (Malink)

9.00 hodž. kemše w Bukecach (G. Lazar)

23. 4. 1989 – 4. njedžela po jutrach

8.30 hodž. kemše w Barće (Malink)

8.30 hodž. kemše z Božim wotkazanjom w Poršicach (Feustel)

10.00 hodž. kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinku (Feustel)

30. 4. 1989 – 5. njedžela po jutrach

11.25 hodž. nutrnosć w rozħłosu

4. 5. 1989 – Bože stpiće

9.00 hodž. kemše w Bukecach (G. Lazar)

7. 5. 1989 – 6. njedžela po jutrach

8.30 hodž. kemše w Minakale (Feustel)

10.00 hodž. kemše w Budyšinje na Michalskej (Albert)

14.00 hodž. kemše w Budestecach (J. Malink)

Pomhaj Bōh, časopis ewangelskich Serbow. Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. – Ludowe nakładnistwo Domowina, Budyšin, Sukelnska 27. Redaktor a skazanki: sup. Siegfried Albert, Serbski kěrchow, Budyšin, 8600, tel. 4 22 01. – Lic. č. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. – Čisć: Nowa Doba, čisćernja Domowiny w Budyšinje (III-4-9-215/89) – Wuchadža jōnkroč za mēšac. Přinoški a dary na konto: Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen, Sp. Bautzen 4962–30–110. – Index-Nummer 32921